

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 191

Eesti, videosild

Teisipäev, 08. november 2022

Algus 14.00, lõpp 15.37

Juhataja: Andres Metsoja (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Merry Aart, Yoko Alender, Peeter Ernits, Toomas Jürgenstein, Heiki Kranich, Igor Kravtšenko

Komisjoni ametnikud: Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Erkki Keldo ja Natalia Malleus

Kutsutud: Keskkonnaministeeriumi asekancler Marku Lamp ning looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma, Riigikogu liige Heiki Hepner (1. ja 2. päevakorrapunkt); RMK juhatuse esimees Mikk Marran, juhatuse liige Tavo Uuetalu ja puiduturustusosakonna juhataja Ulvar Kaubi, Keskkonnaministeeriumi metsaosakonna juhataja Meelis Seedre (1. päevakorrapunkt); MTÜ Eesti Erametsaliidu juhatuse esimees Ando Eelmaa, juhatuse liige Ants Erik, juhatuse liige Liina Helstein, tegevjuht Jaanus Aun ja kommunikatsioonijuht Anniki Lepik, (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Arutelu Riigimetsa Majandamise Keskuse tulevikust
2. Kollektiivse pöördumise „Nõuame looduskaitsete piirangute õiglast hüvitamist“ arutelu

1. Arutelu Riigimetsa Majandamise Keskuse tulevikust

Andres Metsoja ütles sissejuhatuseks, et tänasel istungil saadakse ülevaade Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) tulevikuvisionist. Ta sõnas, et istungi eesmärk on ära kuulata RMK uue juhi nägemus ning RMK tulevik seondub „Metsanduse arengukavaga aastani 2030“ (MAK).

Mikk Marran ütles, et kohtub kõigiga, kes avaldavad selleks soovi, sest ta soovib saada võimalikult hea ülevaate ühiskonna metsamajandamise ootustest. Ta pöörab tähelepanu sellele, et RMK kohaneks muutunud ühiskonna ootustega. Ta tahaks parandada RMK kuvandit ja usaldusväärsust ja seda parandaks selgituste jagamine RMK-st kui koostööpartnerist. Ta on valmis kaaluma erinevaid lahendusi ja oluline on, et kodanikud tunnetaksid, et RMK hoiab metsa. Ta märkis, et RMK võiks tõlgendada metsanduse suurt vaadet ja selgitada, miks ja mida Eesti metsades tehakse. Tema eesmärgiks on üle vaadata RMK visioon ja missioon, mis ühendatakse RMK arengukava koostamise protsessiga. RMK nõukogule on esitatud ettepanek pikendada kehtivat arengukava ja uue strateegiakava esitamise tähtaeg on järgmise aasta oktoober. Ta loodab, et selleks ajaks valmib ka MAK. Keskkonnaministeeriumiga (KEM) on arutatud, et kui MAK lähiajal ei valmi, toetab KEM

RMK arengukava koostamist. Ta ütles, et vastu tuleks tulla muutunud ootustele ja vaadata, kas kõik RMK erinevad valdkonnad arvestavad erinevaid huvisid. Seetõttu, et RMK koondab kõrget kompetentsi, võiks RMK olla säästliku metsanduse eestvedaja Euroopas ja maailmas. Fookuses on kõrgendatud avaliku huviga (KAH) alad ja juhatuse visioon on, et RMK ei peaks peale suruma metsamajandamist ning nende alade osas peaks sõlmima kokkulepped. Hetkel on kokku 374 KAH-ala ja plaan on iga-aastaselt saavutada 30-40 ala osas uusi kokkuleppeid. Sihiks on seatud, et KAH-aladel kasvaks alati mets. RMK tegeleb kestvuslepingutega ja aitab tarnida kaugkütte jaoks vajalikku hakkepuitu ja halupuid. Ta sõnas, et kõik vajadused peaksid olema kaetud ja RMK lubadused täidetud. Järgnevatel kuudel vaadatakse üle, kas kestvuslepinguid saab sõlmida vaid ettevõtetega, kes väärindavad puitu maksimaalsel määral. Raiemahtude osas RMK sõna ei võta, sest tegemist on poliitilise otsusega. Ta ütles, et RMK on hetkel majanduslikult heas seisus tänu puidu kõrgetele hindadele. Ta rõhutas, et 2022. a on erandlik aasta ja valmis peab olema puidu hindade languseks. Ta sõnas, et tuleb vaadata, kas RMK suudab ka edaspidi dividendimakseid maksta ja looduskaitsete tööd ootusi täita.

Andres Metsoja uuris, mida ootab RMK seadusandjalt ja mis saab KAH-alade õigusselgusest. **Mikk Marran** vastas, et RMK majandamise põhidokumendiks on MAK ning loodetakse selle kiiret valmimist. Ta lisas, et ilmselt on vaja muuta valitsustasandi dokumente kestvuslepingute osas, sest hetkel toimetatakse 2007. aastal vastu võetud määruse alusel. Ta sõnas, et RMK huvides on, et KAH-alade mõiste oleks võimalikult selge ja seaduses sätestatud.

Merry Aart uuris, miks vahetas Mikk Marran töökohta. Ta küsis, millal jõutakse RMK visiooni ja missiooni rakendamiseni. **Mikk Marran** vastas, et tema kandideeris RMK juhatuse esimeheks, sest töötas 23 aastat ühes valdkonnas ja saavutas enda seatud eesmärgid ning teda huvitas RMK tegevus. RMK arengukava koostamiseks on aasta ja parimad arengukavad luuakse kaasates võimalikult palju töötajaid ja spetsialiste. RMK nõukogule esitatakse 20. detsembril RMK arengukava valmimise graafik. Ta soovib kaasata RMK nõukogu võimalikult palju RMK arengukava koostamisse.

Toomas Jürgenstein uuris, mida tähendab, et RMK ei toimeta KAH-aladel enne kokkulepete sõlmimist. Ta sõnas, et RMK matkaradade infotahvlid on praegu looduskaitsealade alatooniga ja ta küsis, kas matkaradade infotahvlite kaudu oleks võimalik harida ühiskonda puidutööstuse ja metsamajandamise osas. **Mikk Marran** sõnas, et kui kohaliku kogukonnaga on kokku lepitud metsamajanduse kava, siis selle najal saab RMK edasi tegutseda. Ta arvas, et matkaradadele metsamajandamise ja harimise informatsiooni lisamine on hea idee. **Tavo Uuetalu** lisas, et matkarajad ja laudteed on reeglina rajatud kaitsealadele, kus on keeruline eksponeerida metsamajandamist. Samas pikad RMK matkateed lähevad läbi majandusmetsade ja lageraielankide, kus on juba praegu üleval infotahvlid. **Andres Metsoja** tõi esile, et inimeste arusaam on, et mets kasvab ise ja ühiskonda tuleks sellel teemal laiemalt harida.

Heiki Hepner ütles, et KAH-alade kokkulepped võiks sõlmida kohaliku omavalitsuse tasandil. Ta küsis, kas vaja oleks üle vaadata kestvuslepingute hindade avalikustamine. **Mikk Marran** sõnas, et kestvuslepingud on vajalikud ja annavad kindluse kvaliteetse tooraine olemasoluks, mille alusel saavad ettevõtted teha pikaajalisi plaane. RMK toormest 85% müüakse läbi kestvuslepingute ja 15% toormest jäetakse alustatavatele ettevõtetele. Ta arvas, et kestvuslepingud peaksid ideaalis olema avalikud. Probleemiks on, et igal lepingul on kaks poolt ja tavaliselt ostja on avaldanud soovi määratleda lepingu andmed ärisaladusena. Uuritakse, kas oleks mõistlik, et RMK sätestaks nõude, mille kohaselt oleksid kõik lepingute andmed avalikud. Seetõttu, et RMK pole turul monopolne ettevõtte, on uute nõuete kehtestamisega oht jääda lepingutest ilma. Analüüsitakse erinevaid stsenaariume ja kaasatakse lepingupartnereid. **Ulvar Kaubi** lisas, et RMK on suur organisatsioon ja RMK majandustegevus sõltub tuludest, mis tulevad puidu müümisest. Ta sõnas, et RMK lepingute tingimused peavad olema usaldusväärsed ja tõsiseltvõetavad. Ta arvas, et tuleks teha koostööd

туруosalistega ja mitte suruda peale andmete avalikustamise nõuet. 2007. aasta määrus kestvuslepingutest, kus sätestatakse pakkujate hindamise kriteeriumid, on mitmeti tõlgendatav ja üldsõnaline. RMK on püüdnud ebaselgust parandada, kuid arvestama peaks veel paljude detailidega. Seetõttu, et RMK-l puudub volitusnorm, ei saa hetkeolukorda muuta. Ta märkis, et valitsuse määrust tuleks ajakohastada, KEM-ile tehakse vastav ettepanek õigusloome täiendamiseks. Ta loodab, et riik ja RMK ei pea minema kriisidele vastu teadmatuses.

Merry Aart ütles, et RMK puuduseks on vähene kommunikatsioon ja ühiskond ei saa aru, et metsa peab raiuma. Ta soovitas kaasata RMK arengukava koostamisse erinevaid partnereid. **Mikk Marran** sõnas, et RMK teavitab tulevikus avalikkust rohkem, kuid metsanduse teema on väga emotsionaalne ja kiireid muutusi oodata pole. Ta arvas, et partnerite kaasamine RMK arengukava koostamisse on hea mõte. RMK dividendide jaotamine on poliitiline otsus ja oluline on omaniku ootus. Ta lausus, et RMK on olnud läbi ajaloo kõige stabiilsem dividenditulu maksja.

Andres Metsoja lootis, et MAK antakse varsti üle Riigikogule. Ta märkis, et kui kehtestada KAH-alade temaatika seaduse tasemel, siis RMK võiks koostada mõjuanalüüsi KAH-alade väärtusest. Ta arvas, et mõistlik on, et RMK toodab istikuid eraturule, sest selle tegevusega ei sekkuta turgu olulisel määral. Ta ütles, et inimestele tuleb rohkem selgitada metsamajandamise olulisust.

2. Kollektiivse pöördumise „Nõuame looduskaitsete piirangute õiglast hüvitamist“ arutelu

Andres Metsoja ütles, et kuulatakse kollektiivse pöördumise „Nõuame looduskaitsete piirangute õiglast hüvitamist“ algatajaid. Ta ütles, et pöördumises tehakse ettepanek looduskaitsete hüvitiste määrade tõstmiseks sihtkaitsevööndis minimaalselt 160 euronit hektaril (ha) ja piiranguvööndis minimaalselt 86,4 euronit ha-l. Samuti tehakse ettepanek muuta looduskaitseadust selliselt, et kui riik ei suuda piiranguid õiglaselt ja koheselt hüvitada, oleks eramaadel piirangute rakendamine vabatahtlik.

Ando Eelmaa sõnas, et nad on oma pöördumises nõudlikud, sest metsaomanike kannatus hakkab katkema. Ta märkis, et olemasolevad hüvitised looduskaitsete piirangute eest kehtivad 2007. aastast ja see summa pole ammu enam õiglane. Elukallidus on tõusnud 44% ja sihtkaitsevööndis peaks piirangute eest hüvitist maksma minimaalselt 160 eurot ha kohta aastas. Ta märkis, et EL-i üleselt on Natura 2000 aladel piirangute kehtestamise praktika erinev. Lätis on looduskaitsete piirangute hüvitis 160 eurot ha kohta ja Leedus on maksimaalne hüvitis 277 eurot ha kohta aastas. Aruteludes on välja tulnud, et hüvitiste tõstmiseks pole piisavalt vahendeid. Ta sõnas, et kui hüvitisteks vahendeid pole, siis peaks riik piiranguid leevendada. Ta lausus, et väikesemahulise metsa omanikud ei saa hüvitisi, sest metsaeraldus peab olema vähemalt 0,3 ha, et kvalifitseeruda hüvitisele. Probleemiks on ka asjaolu, et 5000 eurone maksuvabastus metsaomanikele pole piisav. Looduskaitsete hüvitiste eest peab maksma tulumaksu, sest metsa majandamises tuleb 5000 euro piir kiirelt vastu. Ta märkis, et looduskaitsete hüvede kaitsmise eest makstakse Eestis kõige vähem. **Liina Helstein** mainis, et hetkel pole võimalik metsa majandada olemasolevate hüvitistega ja olukord metsaomanike suhtes pole õiglane.

Andres Metsoja uuris, milline on erametsa 1 mln tm metsamaterjali turuhind ja lisandväärtus. **Ando Eelmaa** vastas, et enne hindade tõusu oli 1 mln tm kohta lisandväärtus umbes 170-180 mln eurot. Hindade tõus on teatud puidu sortimentide juures kuni 50%, kuid juba on näha hindade langusmärke.

Andres Metsoja uuris, kas erametsaomanikud toetavad, et riigimetsas vähendatakse raiemahtusid ja seega raieturve suunduks erametsa. **Ants Erik** vastas, et riigimetsas on kõrge lisandväärtusega puidu osakaal suurem kui erametsas. Kui raiemahud vähenevad, siis

masintööjõud liigub riigimetsast erametsa. Erametsas raiuti käesoleval aastal vähem kui eelmisel aastal, sest puutüve läbimõõt on olnud keskmiselt väiksem. Ta ütles, et omanik saab keskmiselt ühe tm kohta 30 eurot tulu ja sellel aastal on see summa olnud kahekordne. Iga tm lisandväärtuse pealt jõuab riigikassasse 60-70 eurot maksuraha. **Ando Eelmaa** lausus, et kui raiemaht riigimetsas väheneks, ei pruugiks see üle kanduda erametsa, sest erametsaomanikud toimetavad vaid turu põhised.

Andres Metsoja uuris, kas RMK dividenditulu peaks siduma erametsa looduskaitsete piirangute kompenseerimisega. **Ando Eelmaa** sõnas, et riik kulutab keskkonkakaitseteks tegevusteks vaid 50 mln eurot aastas, ülejäänud vahendid kuluvad tagajärgedega tegelemiseks. Tema arvates oleks riigil vaja panustada vähemalt 1% SKT-st keskkonnahoidu. **Jaanus Aun** lisas, et keskkonkakaitse hüvitussüsteemi jaoks peaks leidma ühe selge rahaallika. Ta tõi välja, et tekkida võib probleem, kui RMK ei saa piisavalt dividenditulu ja sel juhul hüvitist erametsaomanikele ei maksta. Erametsaliit tellis Maaülikoolilt arvutuse, mis näitas, et kui arvesse võtta viimase 3 aasta puidu hind, peaks praegused hüvitiste määrad korrutama 2,22-ga. Piiranguvööndites peaks hüvitis olema umbes 133 eurot ha kohta ja sihtkaitsevööndites 244 eurot ha kohta. **Ando Eelmaa** sõnas, et eelmainitud arvutustes on arvestatud turu olukorda, kuid mitte käesolevat erakordset aastat. **Ants Erik** märkis, et looduskaitsete piirangute hüvitussüsteem koosneb praegu kolmest osast: hüvitisest, maa äraostmisest ja maadevahetusest. Hüvitised on liiga väikesed, riik ei osta hetkel maad ja maadevahetuse õigus ei kehti looduskaitsete maade osas. Ta lausus, et Eesti seadusandluses on looduskaitsete piirangute hüvitamise eest ette nähtud toetus, mitte hüvitis. Ta arvas, et kasutatakse vale mõistet ja hüvitis peaks olema õiglane ning kiire.

Andres Metsoja sõnas, et kindlasti tuleks leida lahendus ja ta arvas, et probleemi ei suuda lahendada praegune Riigikogu koosseis. Ta sõnas, et peaks otsustama, et RMK dividendituludest hüvitatakse erametsa looduskaitsete piirangud. Ta lausus, et riigieelarve prioriteedid on alati mujal ja poliitiliselt tuleks muuta mõttelaadi looduskaitsete piirangute õiglasema hüvitamise kasuks. Ta märkis, et hüvitus peab olema järjepidev.

Heiki Hepner märkis, et riik peab olukorda kiiresti ja jõudsalt parandama, sest erametsaomanikud on riigis pettunud. Ta arvas, et hoolikalt tuleks läbi mõelda RMK dividenditulu kasutamine piirangute kompenseerimiseks.

Yoko Alender uuris, kas ministeerium on analüüsinud, millised on Eesti võimalused maadevahetuse alade kontekstis. **Marku Lamp** sõnas, et KEM vaatab üle metoodika, mille alusel maid vahetatakse ja selle kuu lõpuks peaks ülevaade uuendatud metoodikast olema olemas. Ta lausus, et riigil on üle miljoni hektari maad, mida saab vahetada.

Andres Metsoja ütles lõpetuseks, et lahendusi peaks otsima RMK arengukava ja MAK-i raames. Ta lausus, et usk hüvitussüsteemi vastu on kadunud ja vajalik on teha õigeid poliitilisi valikud. **Marku Lamp** sõnas, et olukord on leevendust leidnud hüvitiste väikese suurenemise ja ajutiste kitsenduste hüvitamise võimaluse näol, sest kuni 2016. aastani võimaldas keskkonnatasude seadus kuni 15% RMK tuludest üle kanda Keskkonnainvesteeringute Keskusesse ja selle summaga teatud kulusid katta. **Ando Eelmaa** ütles, et Erametsaliidu ja erametsaomanike soov on, et loodus, riik ja maaomanik oleksid kõik võitjad ja lahendused probleemidele peaks leidma koos.

(allkirjastatud digitaalselt)
Andres Metsoja
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija